

- Németh, K., Váradi, M. M. 2018. 'Development in the Context of Care Migration from Rural Hungary: An Agency-Based Approach.' *Review of Sociology*, Vol. 28, No. 4: 88–110.
- Parreñas, R. S. 2001. *Servants of Globalization*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Preoteasa, A. M. 2018. 'Women's Stories of Migration: Youth, Personal Agency, and Linked Lives.' Pp. 171-193 in I. Vlase, B. Voicu (eds.). *Gender, Family, and Adaptation of Migrants in Europe. A Life Course Perspective*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Steiner, J., Prieler, V., Leiblfinger, M., Benazha, A. 2019. 'Völlig legal!? Rechtliche Rahmung und Legalitäts-narrative in der 24h-Betreuung in Deutschland, Österreich und der Schweiz.' *Österreichische Zeitschrift für Soziologie*, Vol. 44, No. 1: 1–19.

Změna vnímání genderové rovnosti ve státní správě prostřednictvím nové evropské legislativy?

Markéta Švarcová

Velký zrcadlový sál v Karmelitské ulici na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy hostil zahraničního hosta a hostku z významných evropských institucí, aby mohli předstížit zkušenosti s implementací genderové rovnosti ve státní správě. Prvního dubna se uskutečnil kulatý stůl s názvem „Genderová rovnost a státní správa: Zkušenosti z Evropské komise a OECD“ pořádaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, respektive týmem projektu Genderová rovnost na MŠMT. Klíčovým tématem bylo zavádění genderových opatření do struktur veřejné správy. Pozvání přijaly dvě zahraniční expertky a jeden zahraniční expert. Úvodní části kulatého stolu se rovněž účastnili zástupci nejvyšších pater ministerské struktury. Jednání otevřel státní tajemník Jindřich Fryč za přítomnosti náměstka člena vlády Petra Pavlíka. Hlavní hostkou však byla Tatyana Temple, zástupkyně Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která působí jako senior konzultantka a vedoucí odboru pro řízení v oblasti genderu, spravedlnosti a inkluze na Ředitelství pro veřejnou správu při OECD. Jako specialistka na tvorbu mezinárodních standardů a poradenství vládám zemí OECD zaměřila svou prezentaci především na genderovou rovnost ve veřejné správě. Temple poukazovala zejména na význam genderového mainstreamingu v různých oblastech politik, které jsou mimo jiné i pod záštitou Evropské komise uskutečňovány v rámci Strategického závazku v oblasti rovnosti žen a mužů na období 2016–2019. Temple rovněž shrnula stav genderové rovnosti v oblastech své působnosti a upozornila na to, že ač se může v určitých oblastech politik zdát, že genderové rovnosti bylo dosaženo *de jure*, realita je *de facto* jiná. Závěrem uvítala iniciativu organizátorů a organizátorek kulatého stolu a pobídla je k trpělivosti v rámci jejich činnosti.

Další z pozvaných hostek – zástupkyně Evropské komise Outi Niiranen – měla v rámci kulatého stolu sdílet zkušenosti týkající se přenositelnosti genderových opatření v Evropské unii. I přesto, že kvůli problémům s letadlem se jí nepodařilo do Prahy přiletět, její prezentace byla představena posledním ze zahraničních hostů – Miguelem de la Corte Rodríguezem. Niiranen se zaměřila na význam genderového mainstreamingu, kterým se zabývá jako koordinátorka politik v Evropské komisi na Generálním ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele. Příspěvek se poměrně rozsáhle věnoval výčtu prioritních oblastí, na které se Evropská komise v oblasti genderové rovnosti soustředila v dosavadním programovém období. Mezi nejvýznamnější oblasti, na něž se Niiranen zaměřuje ve spolupráci s Radou Evropské unie v rámci zajišťování přenosů principů genderové rovnosti do odpovídajících politik a programů členských zemí, patří rostoucí participace žen na trhu práce a v důsledku toho rostoucí ekonomická nezávislost žen na mužích. Další neméně významnou oblastí, jíž se věnuje poměrně obsáhlá evropská legislativa, je snižování genderových rozdílů v odměňování a v penzích a tím snižování ženské chudoby. Největší prostor dala Niiranen ve svém příspěvku tématu postavení žen v rozhodovacích pozicích a řešení jejich nízkého počtu v rámci vyššího managementu. V tomto kontextu uvedla pozitivní příklad projektu *Talent management*⁹⁷, který se zaměřuje na kariérní růst žen. Nebyla opomenuta ani témata snižování genderově podmíněného násilí a násilí na ženách s upozorněním na novou evropskou legislativu soustřeďující se na ochranu a pomoc obětem. Optikou kritiky západocentrismu bylo upozorněno na prosazování genderové rovnosti na celém světě. Niiranen se rovněž zmínila o nejnovějších výsledcích šetření *Special Eurobarometer on Gender Equality*, které mimo jiné mapovalo, do jaké míry se obyvatelé a obyvatelky EU domnívají, že bylo dosaženo genderové rovnosti. Největší míru rovnosti vnímají dotazovaní v oblasti politiky (51 %), bezmála polovina (48 %) považuje oblast práce za prostředí, kde bylo genderové rovnosti již dosaženo. Nejnižší úroveň rovnosti (44 %) respondenti a respondentky v Evropské unii vnímají v rámci rozhodovacích procesů a vedení.⁹⁸ V těchto kontextech Niiranen upozorňovala na význam procesu pojmenování problémů jako odrazového můstku pro uplatňování přístupů gender mainstreamingu. Hojně skloňovanými tématy příspěvku z Evropské komise byla průřezová opatření, diverzita a inkluze.

Hlavním lákadlem organizátorů a organizátorek kulatého stolu bylo představení dvou zásadních evropských dokumentů, o jejichž implementaci se na poli veřejné správy a nejenom jí intenzivně diskutuje. Jednalo se Evropskou chartu diverzity⁹⁹ a směrnici

97 Viz https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/management-plan-hr-2018_en.pdf.

98 Special Eurobarometer on Gender Equality, 2017, dostupné z: http://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S2154_87_4_465_ENG.

99 Viz <https://diverzita.cz/charta-diverzity/charta-diverzity-ceska-republika/>.

Evropského parlamentu a Rady o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob.¹⁰⁰ Představení těchto dokumentů se ujal právní a ekonomický expert z Evropské komise Miguel de la Corte Rodríguez, který se specializuje na oblast právního a sociálního zabezpečení v Evropské unii a zaměřuje se na sladování osobního, pracovního a rodinného života. Corte Rodríguez rozebíral kulturní a institucionální změnu v podobě Evropské charty diverzity přijaté v roce 2017 a její vliv na zlepšení pracovních podmínek v Evropské unii. Diverzita je v jejím pojetí vnímána jako princip, který umožňuje všem lidem bez ohledu na jejich individuální odlišnosti plně rozvinout osobní potenciál. Její signatáři se veřejně hlásí k tomu, že budou podporovat opatření, která budou respektovat kvalitu osobního života prostřednictvím zavádění pravidel řízení lidských zdrojů, jež podpoří diverzitní pracovní prostředí s důrazem na férový nábor a výběr zaměstnanců a zaměstnankyň, jejich přístup ke vzdělání, kariérní růst, hodnocení a odměňování, osobní a rodinnou situaci, a to nezávisle na pohlaví, rase, barvě pleti, národnosti, etnickém původu, náboženství, světovém názoru, zdravotním stavu, věku či sexuální orientaci. Mezi signatáře z České republiky hlásící se k těmto principům prozatím patří například společnosti Accenture, Česká spořitelna, nakladatelství Economia, O2, Plzeňský Prazdroj, Skupina ČEZ nebo z řad veřejné správy Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Hlavní část své přednášky zaměřil Corte Rodríguez na otázku politik sladování osobního a pracovního života pro všechny. Toto téma vnímá jako základní předpoklad pro vyrovnaní genderových nerovností na trhu práce, přičemž kriticky zhodnotil, že od dosažení tohoto cíle se nacházíme jako Evropská unie velmi daleko. Přestřel význam změny diskursivního rámování rodiny jako ženské otázky na otázku mužsko-ženskou a upozornil tak, že v rámci dichotomie práce–rodina by měla být rodina prioritou i pro muže. Evropská unie v tomto směru sehrává roli poskytovatele minimálních legislativních standardů, avšak jejich implementace je již otázkou národních států. V tomto kontextu otevřel debatu o nové směrnici o sladování.¹⁰¹ Důvodová zpráva směrnice upozorňuje na nevyváženost v koncepci předpisů týkajících se rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem žen a mužů, která může genderové rozdíly v oblasti práce a péče dále posilovat. Naopak, jsou-li pobídky a příležitosti pro muže k využívání opatření zaměřujících se na rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem dostatečné a adekvátní, vede to ke snížení objemu neplacené práce žen v domácnosti a v přeneseném důsledku i k vyrovnávání nerovností na trhu práce. Corte Rodríguez kriticky konstatoval, že současný právní rámec je velice omezený

100 Viz https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:84205176-2b39-11e7-9412-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF.

101 Viz https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:84205176-2b39-11e7-9412-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF.

a zasluhuje modernizaci například v otázce nároku na otcovskou dovolenou. Cílem analyzované směrnice je nabídnout pestřejší škálu možností pro kombinaci soukromého a pracovního života (*work-life balance*). Oblasti, jež autoři a autorky směrnice vyhodnotili jako důležité, jsou mateřská dovolená, dále otcovská dovolená, rodičovská dovolená, pečovatelská dovolená a pružné uspořádání pracovní doby. Na úrovni otcovské dovolené se specificky jedná o zavedení individuálního nároku na deset pracovních dní placených alespoň na úrovni nemocenské.¹⁰² Z hlediska české právní úpravy se jako poměrně průlomové rovněž jeví návrhy úpravy v souvislosti s rodičovskou dovolenou. Corte Rodríguez vyzdvihl především novinku – nemožnost přenést nárok na rodičovskou dovolenou na druhého rodiče po dobu dvou měsíců. Toto ustanovení by mělo sloužit jako motivace pro muže strávit alespoň dva měsíce péčí o dítě. Dalším ustanovením směrnice, které Corte Rodríguez představil, bylo v kontextu tzv. pečovatelské dovolené zavedení individuálního nároku na pět dní za rok sloužícího k péči o rodinného příslušníka a opět hrazené alespoň na úrovni nemocenské. Posledním opatřením vedoucím k lepší kombinaci pracovního a rodinného života by měla být právní úprava pružného uspořádání pracovní doby, která zakládá právo rodičů dětí do 12 let žádat o pružné uspořádání pracovní doby, rozvrhu nebo místa výkonu práce. V závěru svého příspěvku Corte Rodríguez opět předestřel význam změny mentality společnosti ve vnímání rodinných otázek, který opřel o ekonomický závěr, totiž, že kratší pauza věnovaná péči o potomky je z hlediska pozice a uplatnění žen na trhu práce výhodnější.

I přesto, že přednáška Corteho Rodrígueza byla obsahově poměrně obsáhlá a upozorňovala na řadu novinek, které lze z hlediska české legislativy a rovněž mentality či debat o genderové rovnosti v české společnosti považovat za poměrně radikální, následná diskuse mezi zástupci a zástupkyněmi z řad veřejné sféry tomu neodpovídala. Vrcholní představitelé MŠMT bohužel nevydrželi do konce kulatého stolu, a diskuse se tudíž neúčastnili. Debata byla proto vedena ve smyslu, co se již na jednotlivých resortech udělalo a jak je genderová rovnost uplatňována v praxi, a to spíše na bázi individuálních projektů (např. dětských skupin) než s přihlédnutím k systémovému řešení. Opomenuta byla významná otázka, čím se lze inspirovat například z nové sladčovací směrnice nebo jaké jsou možnosti její implementace. Lze proto předpokládat, že představitelé a představitelky veřejné sféry jsou si vědomi povahy evropských směrnic, které nabízejí pouze škálu možností k dosažení cíle ve smyslu spravedlivějších možností k nalezení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob. Ressorty veřejné správy stejně tak jako legislativci mají na implementaci dva roky. Nezbyvá než věřit, že spektrum možností

102 V souladu s platnými právními předpisy o nemocenském pojištění. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

pro kulturní a institucionální změnu vnímání genderové rovnosti je natolik barvitě, že si něco vyberou a alespoň o trochu změni směr vnímání tohoto tématu směrem ke spravedlivější společnosti.

Zpráva z jarní školy MAGIS, sekce Porn Studies: Porn Culture(s) Now

Michaela Lebedíková

Desátý ročník jarní školy MAGIS v Gorici v Itálii 23.–26. března 2019 odstartovala panelem *Visions, Imaginations, Networks* Clarissa Smith, spoluzakladatelka *Porn Studies*, jediného odborného časopisu věnovaného pornografii. První přednášku „Elusive Porn and Networked Exchanges“ přednesla Susanna Paasonen (University of Turku). Paasonen mluvila o pornografii na sociálních sítích: na většině sociálních sítí je explicitní obsah zakázán a uživatelům/uživatelkám, kteří a které jej šíří, hrozí dočasné zablokování i úplné smazání profilu bez možnosti obnovy. Pornografii zakázala nedávno i síť Tumblr, která byla jedním z posledních útočišť skupin upřednostňujících marginální sexuální praktiky. Jedinou masovou sociální sítí bez cenzury zůstává Twitter. Cenzura nahrává pornografickému gigantovi Pornhub, jenž je v současnosti 27. nejnavštěvovanější stránkou na světě. Reflexi Pornhubu prezentovala i Silvia Rodeschini (Università degli Studi di Firenze) s příspěvkem „New Standards of Respectability in Contemporary Pornography: Pornhub’s Corporate Communication“. Rodeschini identifikovala normalizující prezentační strategie, které Pornhub používá. Činnosti firmy zahrnují například zaměstnanecký blog, pořádání charitativních kampaní nebo zdánlivou transparentnost v podobě zveřejňování dat o konzumentech (Pornhub ale nikdy nezveřejnil, kolik má uživatelů a uživatelek mladších 18 let). Rodeschini zjistila, že všechny aktivity podléhají zásadám sociální zodpovědnosti standardu ISO 26000:2010, což z kontroverzního distributora pornografie dělá líbivou firmu.

Ve druhé části panelu vystoupil Hagai Dagan (Sapir Academic College, Izrael) s příspěvkem „Porn Comics: Fantasy and Total Exposure“. Dagan popisoval rozšiřující se kategorii porn art (pornografických obrázků), které jsou zejména kreslené a počítačově generované. Obvykle jsou velmi násilné a vyobrazují sex, který v reálném světě není možný – ani sociálně přijatelný, ani anatomicky uskutečnitelný. Dagan argumentoval, že porn art může být obrazem těch nejdivočejších lidských fantazií, které ve společnosti nemůžeme veřejně prezentovat. Na přednášku navázal Éric Falardeau (Université du Québec à Montréal) s aktuálním příspěvkem „Deepfake Porn: Pornography